

Asia: VM212:00/2018 VN/10384/2019

Lausuntopyyntö valtionavustushankkeessa (VM212:00/2018) toimivan järjestöjaoston väliraportista

1 Taustatiedot

Lausunnonantaja

Yhdistys

2 Järjestöjaoston alustavat ehdotukset ja selvityksen kohteet

1 Monivuotiset toiminta-avustukset (s. 14)

Pidämme monivuotisiin valtionavustuksiin siirtymistä kannatettavana ja toiminnan suunnittelua tehostava asiana. Jos valtionavustuksen taso olisi tiedossa pidemmälle ajalle, toisi se varmuutta toiminnan kehittämiseen ja edesauttaisi pidemmän tähtäimen kehityshankkeita. Siirryttäessä monivuotiseen valtionavustukseen, tulee sen mahdollistaa joustava avustuksen käyttö siinä yleisessä käyttöympäristössä, johon avustusta on haettu. Tarkoituksena pitää olla toiminnan tehostaminen eikä lisätä byrokratiaa.

Erytisesti tällä olisi positiivinen vaikutus järjestöjen paikallisyhdistysten vapaaehtoisin pohjautuvan toiminnan pitkäjänteisempää kehittämiseen ja suunnitteluun, sillä asioiden jalkauttaminen kentälle kestää aina kauemmin kuin yhden vuoden.

Esimerkkinä tarpeeseen on se, että olemme Suomen Latuna harkinneet siirtymistä kahden vuoden toimintasuunnitelmiin tukeaksamme paremmin jäsenyhdistyksiämme ja tehostaaksemme toiminnan suunnitteluun käytettävää aikaa. Suurin este kahden vuoden toimintasuunnitelmiin siirtymiselle on avustusrahoituksen epävarmuus ajanjaksolle.

2 Valtionavustushakujen koordinointi (s. 15)

Kannatamme valtionavustushakujen keskittämistä yhteen paikkaan, jossa aikataulut ovat selkeästi esillä. Tällä hetkellä tieto on hajallaan eri ministeriöiden ja valtionavustusta myöntävien viranomaisten nettisivuilla ja kokonaisuuden hahmottaminen erilaisine hakuaikoineen on työlästä.

Tämä tehostaa varmasti myös ministeriöiden työvoiman käyttöä niin teknisesti kuin sisällöllisesti, parantaen valtionavustushakuihin liittyvien palveluiden laatua.

Järjestöt eivät aina toimi ainoastaan yhden hallinnonalan alla, joten poikkihallinnollisen yhteistyön lisääminen viranomaisen puolella avustusasioissa on myös kannatettavaa.

Pidemmällä aikavälillä yhteinen koordinointi voisi viedä myös avustusten kohdentumista tarkoituksenmukaiseen suuntaan. Nyt avustukset ja hankerahoitukset jaetaan toimialoittain siiloissa: tämän yhteisen koordinoinnin myötä ymmärrys kaikista avustuksista, saajista ja niiden kohdentumisesta kasvaa. Parhaimmillaan avustuskäytäntö muuttuisi nykyistä laadukkaammaksi. Tavoitteen, vaikuttavuuden ja osaamisen tulisi määrittää valtioavustuksen hyväksymisen eikä se, minkä ministeriön alaisuuteen hakija kuuluu.

3 Valtionavustusten digitaalinen haku ja raportointi (s. 15)

Kannatamme digitaalista hakua ja läpinäkyvää ja julkista raportointia niin järjestön oman tiedon tuottamisen osalta kuin viranhaltijoiden arviointien osalta.

Lisäksi seurantatieto edellisiltä vuosilta lisää avoimuutta ja luottamusta päätöksentekoon.

4 Valtakunnallisten keskusjärjestöjen rooli valtionavustustoiminnassa (s. 16)

Avustusuudistuksessa ei tulisi sallia keskusjärjestöjen roolia rahanjakajina omille jäsenilleen tai jopa laajemmalle kohderyhmälle, koska tällöin keskusjärjestöjen rooli yhteiskunnallisena toimijana, yhteisönä ja edunvalvojana muuttuu jäsenilleen vaikeammaksi verrattuna nykytilanteeseen:

- 1) Siirtää valtionavustuksiin liittyvän lobbaamisen lähemmäksi keskusjärjestöjä aiheuttaen ristiriitoja.
- 2) Heikentää järjestöjen jäsenien välistä yhteisöllisyyttä.
- 3) Suuntaa pitkällä aikavälillä avustukset keskusjärjestön asettamien strategisten tavoitteiden mukaisesti eikä välttämättä yhteiskunnan kannalta koettuihin tärkeisiin kohteisiin.
- 4) Veisi keskusjärjestön rahanjaon ja edunvalvonnan samoihin käsiin, jolloin keskusjärjestön roolitus sekoittuu ja uskottavuus kärsii.

Lisäksi on tiedostettava, että kaikki avustuskelpoiset järjestöt eivät ole jäseninä rahanjakoa haluavissa keskusjärjestöissä, mikä vaikeuttaa sitoutumatonta rahanjakoa. Myöskään kaikki keskusjärjestöt eivät välttämättä halua rahanjakoa itselleen ja toiset taas haluavat. Avustuskäytännön pitäisi olla mahdollisimman yhdenmukaista.

5 Rahapeliteuttoa jakavien ministeriöiden toimintatapojen yhdenmukaistaminen (s. 17)

Valtionavustusten käyttöehdot ja käytännöt pitäisi olla selkeät ja yhdenmukaiset eri hallinnonaloilla, joten yhdenmukaistaminen on erittäin kannatettavaa. Ehdot pitäisi olla voimassa useamman vuoden

esim. vastaavan ajan kuin monivuotinen valtionavustus, jotta raportointia ja seuranta käytäntöjä ei tarvitse jatkuvasti muuttaa.

6 Valtionavustustoiminnan uusi toimintamalli (s. 18)

Byrokratian määrä on viimeisen 10 vuoden aikana lisääntynyt huomattavasti. Edellisen hallituksen lanseerama normipurkutalkoot, hyvästä tahdostaan huolimatta, ei pystynyt ainakaan järjestömaailmassa helpottamaan normeista aiheutuvaa lisääntyvää työtä. Kyse on lopulta siitä, kuinka paljon saamme käytettyä resurssejamme itse toimintaan ja kuinka paljon toiminnasta menee hallinnon pyörittämiseen. Järjestöillä tavoitteena on tehdä mahdollisimman paljon toimintaa ja vain tarvittava määrä hallintoa.

Tässä uudistuksessa on mahdollisuus joustavoittaa valtionavustusehtoja ja niihin liittyviä käytäntöjä.

7 Odottamattomien muutosten huomioon ottaminen (s. 18)

-

8 Toiminnassa tapahtuvien olennaisten ja/tai odottamattomien muutosten ilmoittaminen (s. 19)

Odottamattomien muutosten osalta on tärkeää, että ehdot ilmoittamiselle ovat selkeät ja yhdenmukaiset, jotta toimijat tietävät missä tilanteessa ilmoitetaan ja miten. Nyt käytännöt vaihtelevat ja asiaa joudutaan varmistelemaan erillisillä kyselyillä.

9 Yhdistysten talouden ja toiminnan raportointi (s. 19)

Raportoinnin yhdenmukaistaminen on kannatettavaa. On kuitenkin huolehdittava, että raportoitavat asiat ovat mielekkäitä ja hyödyllisiä järjestöjen näkökulmasta eikä byrokratia lisääny. Lisäksi eri toimialojen ja toimijoiden rakenteelliset erot on huomioitava.

10 Yhdistysten osallisuus ja vaikuttaminen (s. 20)

OKM:n Liikunnan toimialalla osallistaminen on parantunut ja virkamiehet tulevat nykyään kertomaan yhteisiin tilaisuuksiin erilaisista muutoksista, ajankohtaisista asioista ja selvittävät etukäteen tarpeita ja näkemyksiä. Tämä toimintamalli on erinomainen. Toivomme sen jatkuvan myös tulevaisuudessa.

Toivomme, että järjestöjen edustajat pääsisivät osallistumaan nykyistä enemmän työryhmiin, joissa asioita valmistellaan. Järjestöillä on osaamista ja halua kehittää monia yhteiskunnallisia asioita.

Muutamia tärkeitä lausuntojen ja työryhmien nimeämispyyntöjä ovat kadonneet viimeisen parin vuoden aikana johonkin bittiavaruuteen ja olemme jälkikäteen, liian myöhään, saaneet tietää, että pyynnön olisi pitänyt tulla myös meille. Toivomme tähän yhteystietojen ajalla pitämiseen lisäresursseja ja yhteiset selkeät käytännöt.

11 Valtionavustushakemusten ja -selvitysten käsittely tiimeissä (s. 21)

-

12 Yleisavustusten ja erityisavustusten arviointikriteerit (s. 21)

13 Yhteiset vastuullisuuskriteerit (s. 22)

Kannatamme avustusten arviointi- ja vastuullisuuskriteerien yhdenmukaistamista eri hallinnonaloilla. Tavoitteena pitää olla tilanne, jossa eri ministeriöt ja muut valtionhallinnon toimijat jakavat varoja samoilla kriteereillä eikä niin, että arviointi, rahoituksen myöntökäytännöt tms. poikkeavat merkittävästi hallinnonalasta riippuen.

14 Varainhankinta ja rahoituslähteiden yhteensovittaminen (s. 22)

Varainhankinnan ja rahoituslähteiden vaikutus valtionavustukseen on selkeytettävä. On tilanteita, joissa avustusehtojen perusteella ei selviä se, miten esim. eristyisavustuksen kohteena olevan toiminnan tuottoihin (esim. hankkeen tuotot) suhtaudutaan. Ehdoissa ei myöskään oteta huomioon järjestötoimijoiden rakenteen moninaisuutta.

Järjestöt ovat hyvin erilaisia ja erilaisessa asemassa varainhankinnan osalla, joten tärkeää yhteensovittamisessa on myös ottaa huomioon erilaiset yhdistykset ja organisoitumismallit.

Avustusmäärän kriteerinä pitäisi olla vaikuttavuus ja jos oma varainhankinta aiheuttaa parempaa aatteellisen toiminnan ja samalla yhteiskunnan kannalta positiivisia vaikuttavuuden tuloksia, niin silloin varainhankinnasta tulisi palkita. Järjestöjen omasta varainhankinnasta ei saa rangaista, koska se tukee aatteellisen toiminnan jatkuvuutta ja kasvua.

Omasta varainhankinnasta rankaiseminen aiheuttaa pitkällä aikavälillä sen, että järjestöt suunnittelevat järjestörakenteensa siten, että se vaikuttaisi valtioavustuksiin järjestön toiminnan kannalta mahdollisimman edullisesti. Lisäksi järjestöjen varainhankinta on riskialtista ja siinä on huomattavan paljon vuosi- ja kausivaihteluita, joten perustoiminnan varmistamiseksi valtionavustus on tarpeen.

15 Taloustarkastajan tehtävä (s. 23)

Taloustarkastajan tehtävän tulisi olla myös proaktiivista työtä järjestöille, jotta he osaavat toimia oikein ohjeiden ja lakien mukaisesti. Historiassa tarkastustoiminta on näyttäytynyt jonkinlaisena jälkiselvityksen jälkeisenä vuosien päässä tehtynä tutkintatoimintana. Tässä haasteena järjestön näkökulmasta, erityisesti hanketoiminnasta, on se, että henkilöt, jotka ovat vastanneet toiminnasta, ovat siirtyneet jo toisen työnantajan palkkalistoille. Tällöin selvittely vaatii monikertaisen työmäärän verrattuna siihen, että tarkastus olisi tehty nopeammalla aikataululla.

Taloustarkastajien ja toiminnasta vastaavien henkilöiden välinen puutteellinen vuorovaikutus valtionhallinnon sisällä näyttäytyy järjestöille toisistaan ristiriitaisina ja toisaalta jatkuvasti päivittyvinä ohjeina. Tämä vaikeuttaa järjestöissä tehdä asiat kerralla oikein ja toisaalta tiedostaa, mitkä ohjeet ovat olleet voimassa tarkastuksen kohteena olevana ajankohtana. Tähän auttaisi esim. ohjeiden versiohistorioiden löytyminen ministeriöiden sivuilta, sekä esimerkiksi verkko-/videokoulutukset tärkeistä asioista, jotka järjestön tulee huomioida.

3 Järjestöjaoston väliraportti ja valtionavustustoiminta

Järjestöjaoston väliraporttia koskevat yleiset huomiot

Yleisesti hanke on erittäin kannatettava. Yhteiset tietojärjestelmät ja hakukäytännöt helpottavat järjestöjen toimintaa, yhdenmukaistavat avustusten jakoperusteita ja lisäävät avoimuutta. Avustusehdot on oltava selkeät ja ennakoitavat, jotta toimintaa voidaan suunnitella pidemmällä tähtäimellä. Yhdenmukaiset avustusehtojen on kuitenkin joustettava toimialojen ja järjestöjen rakenteiden erilaisuus huomioiden eikä byrokratia tai raportointivaatimukset saa kasvaa.

Valtionavustustoimintaa koskevat yleiset huomiot

-

Valtionavustuskäytäntöjen yhdenmukaistamista koskevat ehdotukset järjestöjaostolle valmistelun jatkamiseksi

-

Louko Anna-Liisa
Suomen Latu ry